

Tóth Ágnes Veronika POLIHISZTOR ÉS SZERTARTÁSMESTER
Beszélgetés PHILIPP GYÖRGGYEL

Ahogy a neten található életrajzaidat bújtam, mindegyiknél számtalan, új meg új zenei formáció bukkant fel, melyekben részt veszel. Az jutott rögtön az eszembe, hogy neked feltehetően nem túl jó a monotóniatűrűsed.

- Ez így van, abszolút, de nem a bohém, vagy kicsapongó életmódból kifolyólag nem elég nekem ez vagy az a stílus, hanem egészséges tudásszomj hajt, hogy az egyik dolgon keresztül ismerjem meg a másikat, meg a többit, mindet.

De mégis melyek a fő csapásirányok a pályádon?

- A fő csapásirány az biztos, hogy a karmesterség, pontosabban az a formája a karmesterségnek, amit én gondolok róla. A klasszikus értelemben vett vezényléshez képest ez egészen egyéni, szokatlan lehet. Jelenleg keveset vezénylek, nem vagyok sehol állandó karmester, és nem is szeretnék az lenni, mert az intézményfüggés mumus az életemben. Zenélek a *Weiner Szász Kamaraszimfonikusokkal*, amiben a magyar zenei élet legjobb zenekaraiból, például a Fesztiválzenekarból, a Rádió Zenekarából vannak válogatott fenegyerek: egy igazi profi kamarazenekar, az ország egyik legjobbja. Velük már második éve dolgozom különböző projekteken, eleinte csak akkor hívtak, ha más karmesterek által be nem vállalt, egyénibb feladatot tűztek a műsorukra, de most, két év után jobbnál jobb darabokban dolgozom majd velük. Legközelebb például a kíséretükben fogok énekelni egy Mahler dalciklust, a *Vándorlegény dalokat*, amit magamnak választottam, s természetesen jól feladtam vele a leckét, de ezt így is kell. Ez egy olyan mű, ami érett énekeseknek is borsot tör az orra alá... remélem, helytálló majd. Utána pedig egész héten együtt dolgozunk egy élő közvetítéses rádiós koncert műsorán, melyben énekelek is meg vezényelek is, többek közt Schnittkét, Finzit, és egy csodálatos Vaughan Williams darabot, a *Tallis Fantáziát*, ami régi álomom.

És a saját formációid?

- Két saját együttesem van, az *El Sabio Consort* és a madrigál sextettem, a *Voce Substantiale*, melyeknek a léte szintén azt bizonyítja, hogy nem tudok, s egy hozzám hasonló reneszánsz ember életében nem is lehet megmaradni egy stílusnál. Nekem kell a madrigál éppúgy, mint a sötét középkor erotikus költészetre írott zenéje. Voltaképpen mindkettő könnyűzene, csak ezeket, itthon még mindig, külföldön már nem annyira, szentnek és sérthetetlennek tartják, s úgy is adják elő. Mi viszont gátlástalanok vagyunk egytől egyig, ahogy kell.

Az *El Sabio Consort*ban benne van a mesterem, Bubnó Tamás, aki a kezdetektől velem van a zenei működésemben, barátaim, Palya Bea, akit ennek révén ismertem meg igazán, és egy remek partnerre találtam benne, Cser Ádám zeneszerző és karmester barátom - aki az én karmester-képemben szintén igazi helyet foglal el - ő szerezte egyébként a *Düh* című előadás zenéjét, amit most próbálunk Ágenssel. Szóval szerencsére csupa elvetemült alakkal dolgozom. Ezekkel az emberekkel az egyetemen nem is oly régen hülyeségből felvettünk pár elég vad albumot *ProVocal* néven: énekeltek Bárdos *Kicsinyek kórusát* ketten Ádámmal, csináltunk egy "tábortüzes" lemezt, melyben Dióssi Gábor volt a fő attrakció, szintén nagyon vicces, és lett egy "gixeres" albumunk, melyen a zeneirodalom legszebb gixereit szedtük össze, ezen Csapó Dzsoni éneklé a *Nessun dormát*, aki a *plastik-fantastic-bombastic*-ban is szerepelt.

A tanulmányaid is meglehetősen változatosan alakultak, számtalan hangszeren játszott, és bár a Konziban még zeneszerzőnek indultál, a Zeneakadémián karmesterként végeztél. Milyen hangszereken tanultál?

- Hegedülni, ütözni, zongorázni, csembalózni tanultam, emellett énekelni és zenét szerezni, és minden, amit tanultam, egyértelműen nagyon jól jön a karmesterséghez és a színházi zenéléshez.

Voltak meghatározó tanáraid?

- Az Énekes Iskolában kb. nyolc éves koromtól, Bubnó Tamás tanított: ő nevelt fel engem zeneileg. Ez egy olyan intézmény, ahol a gyerekek életszerű, gyakorlati zenei képzést kapnak. Ha minden hétvégén ott énekelsz a templomban a tanáraidal együtt, vagyis melletted áll egy hivatásos énekes a kottával, kénytelen vagy megtanulni énekelni és kottát olvasni. Az Énekes Iskola különben az egyik leghosszabb ideig tartó és legállandóbb kapcsolat az életemben, halottak napján például Schnittke *Requiem*jét vezényelhettem nekik liturgikus körülmények között, ami számomra, bár nem vagyok vallásos, sem hívő, sokat jelentett, igazi katarzis-élmény volt. A Zeneakadémián Sári József zeneszerző volt fontos tanárom, aki elvileg partitúraolvasást tanított nekünk, de az órák sokkal inkább zenei tematikák megvitatásáról szóltak. Tanácsot adott, hogy a tipikus zenei élet-béli torzsalkodást hogyan kezeljük, ez komoly segítség volt, mert ő egy keleti bölcs mentalitásával bír, s ahhoz, hogy ki tud állni hetvenkét ember elé az elképzeléssel, kell egy fajta nyugalom és önbizalom, egyszerűen kiállás. Gondot okozott egy ideig, hogy sokan azt gondolják rólam, hogy nem ugyanakkora odaadással csinálom az egyik dolgot az életemben, mint a másikat, pedig de. Sosem takarózom azzal karmesterként, hogy voltaképpen énekes vagyok, se fordítva. Mindegyik tevékenység teljesen, és remélhetőleg gátlások nélkül én vagyok.

A színház hol van az életedben?

• Talán most második helyen a vezénylés után, és ezt Ágensnek köszönhetem, aki valóban alkotótársának tekint. Amíg alkotótársként részt vehetek egy-egy előadás kialakulásában, s amíg zeneileg főszereplőként vagyok számon tartva egy-egy darabban, addig minden rendben. Ugyanis a színházi zenész más esetben legtöbbször azt takarja, hogy behívna tízre, a próbára, és játszhatod a kuplékat a zongorán végszóra: na, én ezt nem szeretném, akkor abbahagynám. Venném az esernyőmet, és elröpülnék a széllel, mint Mary Poppins

Ágensnél és Gergye Krisztiánnál milyen keretek között mozogatsz?

• Náluk zenei keretek nincsenek, csak dramaturgiaiak, és irányvonalak, de ezeket is meg lehet beszélni: a zenében gyakorlatilag szabad kezet adnak nekem. Valószínűleg, ha nem így lenne, nem is lehetne ilyen sikeres és jól működő a dolog. Viszont nyilván, mivel nem vagyok se színész, se táncos, a színpadon instruálva vagyok rendszeresen, hogy ne kallódjak el darab közben. Aztán persze nem tudom, mikor jön el az az idő, amikor az az illúzióm támad, hogy én ehhez is értek, és többre vágyom, de remélem, ezt megússzuk.

Szűcs Edit és Nagy Fruzsina jelmeztervezők Kirakatszínház című kiállításának megnyitóján is szerepben voltál, abban

a különös lovagi jelmezben, a vízben állva...

• Én ott annak örültem nagyon, hogy a partneremmel, egy kiváló kínai énekesnővel, Yang Li-vel - bár sosem próbáltunk és ott találkoztunk először életünkben - zeneileg teljesen ráhangolódtunk egymásra. Kevés ilyen eset van, hogy rögtön megtalálom a zenei társamat. Tudod, a partnerkeresés is azért egy kicsit mumus nekem, de örülök nagyon, amikor olyan adódik, mint ez az alkalom volt. Egy kicsit ezért is vonulok egyedül stúdióba, és próbálgatom a határaitam is, a reprodukcióségem határait. Már kisebb korban is meg volt az a zenei vonásom, hogy jól utánoztam. Ez nagy előny, de kicsit kihasználatlannak érzem ezt az oldalt. Várom már, mikor kérik tőlem, hogy csináljak egy King's Singers, vagy Demjén Rózi albumot, vagy, hogy utánozzak egy koncerten híres karmestereket, ilyesmi. Ez a Csikidám stílus.

Azért ez kicsit mégis magányos helyzet. És mi van az ellentéteiddel? Ágens például egy egészen más zenei világot képvisel, mégis működik köztetek a közös munka.

• Szerencsésen kialakult a türelem egymás iránt mindkettőnkben. Ágit nem tekinthetem zenésztársamnak, mivel nem zenész. És bármennyire is különbözök vagyunk, ez a kapcsolat mégis működik, s így elfogadjuk egymást színpadi partnerként. Pedig az elején rettenetes vitáink voltak.

Kezdetben mindenkit magamhoz mérek, aztán rájövök, hogy ez hiba. Amit Ágens csinál, az külön műfaj, de ehhez meg kellett ismernünk egymást.

A Deus Tardat számomra azért volt érdekes, mert ott jön ki leginkább az az ellentét, ami kettőtök zenei világa között van Ágenssel, ráadásul ebben a darabban teljesen uralod őt.

• Ez így volt kitalálva, a *Deus Tardat*-ban zeneileg dominálnom kell, mert ott én vagyok szertartásmester, a törvény. Egyébként ez az új darabban, a *Düh*ben is így lesz. Az, hogy most már nekem jut a szertartásmester szerepe, folyamatosan alakul kettőnk között. Izgalmas feladat lesz a *Düh*, alapos kutatómunkát követel tőlem, Ágitól pedig sok gyakorlást...

Gergye Krisztián darabjában, az Édes szívem, ribanc vagy című előadásban egyszemélyes hanggenerátorként működsz. Játéknak tekinted ezt a szerepet?

• Krisztiánnak az volt az elképzelése, hogy menjen minden zenélés élőben, s én mindvégig kvázi színészként a színen legyek. Régebben ugyan azt mondták rám, hogy azért szeretnék karmester lenni, mert így nem kell a közönséggel szembefordulnom - és ebben akkor volt is némi igazság - ez a drukkszerencsére már kezd múlni. Az az elektronikus kütyü pedig, amivel a darabban dolgozom, jelentősen megkönnyíti, hogy élőben kelljen magamat kísérem, és persze, ez egy játékszer is egyben, a végtelenségig tudok vele szórakozni, te is tudnál valószínűleg.

A Melankólia zeneileg már sokkal komplexebb világ...

• Igen, a *Melankólia*ban egy nagyon ismerős és szeretett közegben mozogok, egyházi zenék, és halálról szóló zenék között. Krisztián azt mondta, hogy requiemekből válogassak, de egy idő után kiderült, hogy ezek mellett érdemes bővíteni a sort magával a halál eseményével és a temetéssel foglalkozó művekkel is. Ezeknek a zenéknek már önmagukban van egy belső zenei dramaturgiájuk, és ezt Krisztián, mivel jó táncos, szintén jól érzi. Az igazán nehéz feladat az volt, hogy ezek a darabok hogyan kövessék egymást, mert a zene dramaturgiáját össze kellett egyeztetni a táncéval. Ehhez fél év kellett, súlyos feladat volt, a májusi bemutatónk még a kezdeti próbaperiódust tükrözte. Egy olyan zenei világot hoztunk létre, melyben a közönséget minden irányból körbeveszik a hangok: ezt a konstrukciót - az 5.1-es hangvetítést a nézőtérre - egy zseniális hangtechnikus, Pálinkás Márton barátom hozta létre. Neki, úgy érzem, a darab próbafolyamata során, és a bemutatók alatt sem volt része a kellő köszönetben és a kellő megbecsülésben, ezért ezúton is örök hála. Különböző korokból választottam műveket, van benne például kora-reneszánsz darab, egy Josquin motetta, amit egy másik zeneszerző temetésére írt, és van benne kortárs, ma élő zeneszerző, Arvo Pärt is. A *Melankólia* kapcsán szerettem meg igazán a Schnitke *Requiem*et is, amit így most bemutattam Magyarországon. A végletek egymás mellett szerepelnek, az egyik talán a drum'n'bass-verziós klasszikus requiem-fragmentek, és a Sinatrásított Mahler dal, a másik véglet Jeney Zoltán *Halotti szertartása*, egy rettenetesen megrázó, örökérvényű darab, amilyenből nagyon kevés van ma. Jeney egy idősebb magyar zeneszerző, aki az életéből 25 évet erre az egy nagy műre szánt, és akinek már rég világhírűnek kéne lennie.

Megtisztelő volt, hogy személyesen tőle kaptam meg a kottát, s bizonyos részeket átírt nekem férfikarra. Nagyon örült annak a díjnak is, amit a *Melankólia* zenéjéért kaptunk Debrecenben az Alternatív Színházi Szemlén.

Ha már a generációk találkozásánál vagyunk: van benned pedagógiai hév, vagy türelmetlen, vagy hozzá?

• Türelmetlen vagyok sajnos, pedig hév az lenne. Ha az életrajzaimat nézed, számtalan iskola fel van sorolva, amelynek ex-tanára vagyok, ezekről a helyekről vagy kirúgtak, vagy én mondtam fel. A Pilisborosjenői Zeneiskolába például, ami az első munkahelyem volt, egyetlen szolféztanárként vettem fel egy három-négyszáz fős diáksereghez, és amellet, hogy szolfézsra és énekelni tanítottam a gyerekeket, aktív koncertéletet csináltam.

A karácsonyi koncert után jöttek a lelkes szülők: ők soha nem gondolták volna, hogy a tizenöt éves gyerekük templomban fog énekelni valaha, nem is akármilyen színvonalon. De a zenei oktatás - ami itthon nem eredmény-, hanem elméletcentrikus - ezt a hozzáállást kevésbé szereti, mint a hagyományost, és nem tűrt el engem. Pedig a Kodály-módszernek sem a dórémifászlótídió a lényege, hanem az, hogy minél többen, minél többet énekeljenek és zenéljenek, értelmiségi fiatalok nevelése a cél. Az iskola, ahová én is szívesen adnám a fiamat, olyan, ahol a gyerekek sokat koncerteznek, és rendszer van az agyukban: tudják, melyik zeneszerzőnek melyik festő volt a kortársa, mert nem az a nagy kunszt, hogy valaki le tudja olvasni a Kiskece lányomat visszafelé szolmizálva, hanem, ha egyéni módon elő tudja adni...